

Τὸ Ἑθνικὸ Θέατρο παρουσιάζει δύο πολὺ ἀξιόλογα ἔργα νέων Ἑλλήνων συγγραφέων. Ἡ ἐμφάνιση νέων προικισμένων θεατρικῶν συγγραφέων δὲν εἶναι φαινόμενο τόσο συχνό (ὄχι μόνο στὴν Ἑλλάδα· ὁ κ. Μινωτῆς μοῦ ἔλεγε ὅτι διάβασε πενήντα περίπου ἔργα ποὺ εἶχαν ὑποβληθεῖ σ' ἓνα διεθνὴ θεατρικὸ διαγωνισμό δόπου ἔλαβαν μέρος συγγραφεῖς ἀπ' ὅλο τὸν κόσμον, καὶ ὅτι ἀπ' αὐτὰ εἶναι ζήτημα ἂν μπόρεσε κάπως νὰ ξεχωρίσει δύο ἢ τρία), ὥστε ἡ ἀνακάλυψη δύο ταλέντων μᾶς ἔδωσε πολλή χαρά. Πολὺ χάρηκε ἡ Καλλιτεχνικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἑθνικοῦ Θεάτρου, ποὺ πολλὰς χρονιὰς γυρεῖει μάταια ἀνάμεσα σὲ σωρεῖα χειρογράφων τὰ ἑλληνικὰ ἔργα ποὺ θὰ ἔχουν τὴ δυνατότητα νὰ σταθοῦν στὴν Κρατικὴ Σκηνή, ἀμα διάβασε τοὺς «Νυκτοφύλακες» τοῦ κ. Στρ. Καρρά καὶ τὴν «Τελετὴ» τοῦ κ. Π. Μάτεση. Μὰ καὶ οἱ κ.κ. Καρράς καὶ Μάτεσης ὑπῆρξαν τυχεροί. Ὑποβάλλανε σχεδὸν συγχρόνως τὰ δύο ἔργα τους, ποὺ καὶ τὰ δύο εἶναι σύντομα: τὸ ἓνα δίπρακτο, τὸ ἄλλο μονόπρακτο. Τὸ ἀνέβασμα σύντομων ἔργων πάντα δημιουργεῖ ἓνα τεχνικὸ πρόβλημα: τὰ σύντομα ἔργα δὲ γεμίζουν μιὰ θεατρικὴ βραδιά. Τώρα, «Οἱ νυκτοφύλακες» καὶ «Ἡ τελετὴ», καθὼς ἦταν τὸ ἓνα δράμα καὶ τὸ ἄλλο κωμωδία, συμπλήρωναν τὸ ἓνα τὸ ἄλλο, σχηματίζαν μαζὶ ἓνα ἄρτιο πρόγραμμα.

Βέβαια, οὔτε ὁ κ. Καρράς οὔτε ὁ κ. Μάτεσης ἔχουν διαμορφώσει δική τους προσωπικότητα. Ὁ κ. Καρράς εἶναι ἐκδηλὰ ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸν Μπέκετ, ὁ κ. Μάτεσης ἀπὸ τὸν

Ἰονέσκο. Τοῦτο ὅμως δὲν ἔχει σημασία. Εἶναι φυσικό, εἶναι σχεδὸν ἀναγκαστικό οἱ νέοι συγγραφεῖς στὴν ἀρχὴ τῆς σταδιοδρομίας τους νὰ ἔχουν γιὰ πρότυπα τοὺς ἐπικρατέστερους συγγραφεῖς τῆς ἐποχῆς τους. Τὸν αὐθεντικό ἐαυτό τους θὰ τὸν βροῦν, ἂν τὸν βροῦν, ἀργότερα. Σημασία ἔχει νὰ μὴν προσκολληθοῦν δουλικὰ στὰ πρότυπά τους, νὰ μὴν τὰ μιμηθοῦν, νὰ μὴν τὰ ἀκολουθήσουν σὰν παθητικοὶ οὐραγοί. Τόσο ὁ κ. Καρράς ὡς καὶ ὁ κ. Μάτεσης δοκίμασαν, καὶ σὲ ἀρκετὲς στιγμὲς ἐπέτυχαν, νὰ προσθέσουν στὰ δάνεια μοτίβα δικές τους νότες.

«Οἱ νυκτοφύλακες» μᾶς θύμισαν ζωντὰ τὸν «Γκοντό», ἴσως γιὰ τὸν «Γκοντό» τὸν εἶδαμε πρόσφατα στὸ «Θέατρο Τέχνης» κι ἔτσι ἦταν στὴ μνήμη μας πολὺ νωπός. Τὰ δύο ἔργα ἔχουν πολλὲς ὁμοιότητες. Καὶ στὰ δύο ἔργα, δύο χαμένα, τάλαιπωρημένα, δυστυχισμένα κορμιὰ εἶναι πρόσφορα γιὰ νὰ συνεπαρθοῦν ἀπὸ τὴν ἀναμονὴ καὶ τὸ δράμα τοῦ θαύματος. Τὰ δύο ἔργα ἔχουν ὅμως κι οὐσιαστικὲς διαφορές. Στὸν «Γκοντό», ὁ Γκοντό δὲν ἔρχεται ποτέ· στοὺς «Νυκτοφύλακες» ἔρχεται μὲ τὴ μορφή μιᾶς κοπέλας, ἀλλ' ἀμέσως ξαναφεύγει, ξαναχάνεται. Ὑπάρχουν κι ἄλλες διαφορές. Ὁ «Γκοντό» εἶναι ἓνα ἔργο πυκνότατο, λιτότατο, στυφότατο, ὅπου ἡ ἔλλειψη φαντασίας κι εὐρηματικῶν ἐπεισοδίων προκαλεῖ ἀσφυξία. Ὁ κ. Καρράς, ἀντίθετα ἀπὸ τὸν Μπέκετ, ἔχει πλούσια φαντασία. Αὐτὴ τὸν παρασέρνει κάποτε καὶ στὴν ἐπιβάρυνση μὲ φόρτους (ὅπως εἶναι ἡ ἄτυχη σκηνὴ τῆς δεύτερης πράξης, ὅπου οἱ δύο νυκτοφύλακες φυλακίζουν καὶ δένουν τὴν κοπέλα μὲ τὴ φρούδα ἐλπὶς ὅτι ἔτσι θὰ τὴν κρατήσουν κοντὰ τους) ἀλλὰ τοῦ ἐμπνέει καὶ τὴν ἐξοχὴ (δὲ διστάζω νὰ τὴ χαρακτηρίσω ἀριστουργηματικὴ) σκηνὴ τῆς πρώτης πράξης, ὅπου μόνον ἡ ἀναγγελία μιᾶς πιθανῆς ἐπίσκεψης ξυπνᾷ στίς δύο ἀπομονωμένες ὑπάρξεις τῶν νυκτοφυλάκων ὅλα τὰ συμπιεσμένα μὰ καὶ φτωχὰ ὄνειρά τους. Ἐξαίρετες εἶναι καὶ οἱ σκηνές ὅπου οἱ δύο νυκτοφύλακες, ἂν καὶ εἶναι ὁ ἓνας γιὰ τὸν ἄλλο τὸ μοναδικὸ στήριγμα, μαλώνουν καὶ βρίζονται, ἀκριβῶς ἐπειδὴ εἶναι ὑποσυνειδήτα

ἀπελλιτισμένοι, καὶ δὲν ἔχουν σὲ ποιὸν ἄλλον νὰ ξεσπάσουν.

«Οἱ νυκτοφύλακες» παίχθηκαν ἔξοχα ἀπὸ τὴν Κ. Β. Ζαβιτσίανου καὶ τοὺς κ.κ. Θ. Μορίδην καὶ Γ. Ἀργύρη. Ἀπέδωσαν ὅλη τὴν πικρία καὶ τὴν ἀπόγνωση ποὺ ἐμποτίζει τὸ ἔργο. Ἡ Κ. Β. Μυράτ σ' ἓνα μικρὸ ρόλο ἦταν κάπως ὑπέρμετρα ἐπιτηδευμένη. «Οἱ νυκτοφύλακες» σκηνοθετήθηκαν ἄριστα ἀπὸ τὸν κ. Α. Κωστόπουλο.

Λιγότερο ἐπιτυχημένη μοῦ φάνηκε ἡ σκηνοθετικὴ τοῦ ἀντίληψης στὴν «Τελετὴ» τοῦ κ. Π. Μάτεση, ποὺ εἶναι μιὰ σάτιρα μὲ μακάβριο χιούμορ τῆς τελετῆς τῆς κηδείας καὶ τῶν ἐπιδείξεων τῶν θλιμμένων συγγενῶν. Ὁ κ. Κωστόπουλος σχηματοποιώντας τὸ λόγο καὶ τὴν κίνηση, προσδίδοντας τόσο στὸ λόγο ὅσο καὶ στὴν κίνηση ἓνα ταχύτατο στροβιλιστικὸ ρυθμὸ, θέλησε νὰ ὑπερτονίσει τὸ κωμικὸ στοιχεῖο. Εἶναι μιὰ ἀντίληψη, τὸ ἀναγνωρίζω, θεμιτὴ, καὶ ὀφείλω νὰ ἀναφέρω ὅτι κυριάρχησε σὲ ὅλη τὴν παράσταση μὲ ἀπόλυτη συνέπεια, ἀλλὰ γιὰ μένα τοῦτος ὁ ὑπερτονισμὸς, ὁ ὁποῖος προσέδωσε στὴν κωμῶδια ἓναν τόνο, ἓνα χαρακτήρα γκροτέσκο, περισσότερο ἀφαίρεσε παρὰ πρόσθεσε κωμικότητα.

Ὅταν εἶχα δεῖ τὴν «Τελετὴ» στὸ Θέατρο Νέας Ἰωνίας, δόπου πρωτοπαίχθηκε, εἶχα πολὺ διασκεδάσει, εἶχα πολὺ γελάσει. Ἐκεῖ ἡ κάθε αἰχμὴ τῆς χιουμοριστικῆς σάτιρας ξεχώριζε ἀνάγλυφον· τὸ κάθε πρόσωπο ἀποκτοῦσε τὴ δική του προσωπικότητα. Ἡ σκηνοθεσία ἦταν ἀνάλαφρη, παιχιδιάρικη, χορευτικὴ, ὅπως ἀρμόζει, ἀλλ' ὅχι καὶ ἰσοπεδωτικὴ. Τώρα, ὅλα τὰ πρόσωπα ἀφομοιώθηκαν μέσα σὲ μιὰ κίνηση δαιμονισμένη, μέσα σὲ μιὰ δίνη, κι ἀκόμα κι ὁ λόγος συχνὰ χάθηκε μέσα στὸ σαματά. Ὁ λόγος μετατράπηκε σὲ βουή. Ἡ ὑπερβολή, προπάντων ὅταν καταλήγει στὴν ὁμοιομορφία, συχνὰ δὲν εἶναι καλὸς ἀγωγὸς τῆς κωμικότητος. Ἡ κωμικότητα ἀναπηδᾷ πολὺ πρὸ ἐκρηκτικῆς ἀπὸ τὴν ἀντίθεσίν της σὲ μιὰ φαινομενικὴ σοβαρότητα. Μὲ σοβαροπρέπεια παίζονται τὰ ἔργα τοῦ Ἰονέσκο, καὶ γενικὰ τοῦ Θεάτρου τοῦ Παραλόγου.

Γι' αὐτὴ τὴν ἐλάττωσιν τῆς ἀστείότητος φυσικὰ δὲν ἔχουν καμιά εὐθύνη οἱ ἡθοποιοί. Αὐτοί, ἢ ἀκριβέστερα αὐτές, γιὰτὶ στὴν κωμωδία ἔχουν ρόλο ὀκτὼ γυναῖκες, οἱ Κες Κ. Ρέππα, Π. Καπιτσινέα, Ὀλγα Τουρνάκη, Π. Παπαδάκη, Β. Δεληγιάννη, Μ. Σαντοριναίου, Ρ. Καπετανάκη, Ἑλ. Νενεδάκη, καὶ μόνον ἓνας ἄντρας, ὁ κ. Δ. Μαλαβέτας, ἐκτελέσανε ἄριστα, καὶ μὲ πολὺ μπρίο καὶ κέφι, τὶς ὁδηγίες ποὺ τοὺς δόθηκαν. Ἀλλὰ ἐπειδὴ ἦταν συγχωνευμένοι καὶ σχημάτισαν μιὰ μάζα, δὲν μπόρεσαν νὰ διαγράψουν καμιά ἀτομικότητα.

Οἱ εὐφάνταστες, εὐρηματικὲς σκηνογραφίες τοῦ κ. Γ. Καρύδη ἦταν συντονισμένες μὲ τὴ σκηνοθετικὴ γραμμὴ ποὺ ἐπικράτησε.